

Sääntely yhteistoiminnallisen suunnittelun ja päätöksenteon edistäjänä

**Yhteistoiminnallisia ratkaisuja sirpaloituvien yhteiskuntien ongelmiin – käänne yhteishallintaan
ympäristöpäätöksenteossa (CORE) -hankkeen vaikuttavustarina 3/4**

20.2.2019

CORE-hankkeen sääntelyä koskevana päätavoitteena on tunnistaa, miten sääntelyllä voidaan edistää ympäristösuunnittelun ja -pätöksenteon yhteistoiminnallisuutta. Tavoitteena on näin mahdollistaa entistä laajempi erilaisten asiantuntemusten hyödyntäminen ympäristönkäyttöhankkeiden vaikutustiedon hankinnassa ja tulkinassa sekä se, että eri toimijoiden luottamus päätöksenteon ja ympäristöhallinnan pohjana olevaan tietoon voi parantua.

Nykyinen lainsäädäntö ohjaa järjestämään kansalaisten ja muiden toimijoiden osallistumista ympäristönkäyttöhankkeisiin erityisesti kirjallisten kuulemisten ja tiedonsaanti-, vireillepano- ja muutoksenhakuoikeuksien kautta. Tämä ei tue tehokkaasti sitä, että osapuolet pyrkisivät rakentamaan vuorovaikutukseen ja ongelmien ratkaisemiseen yhdessä.

YVA-lainsäädännön tutkimusta ja asiantuntija-apua toimijoille kaivoskunnassa

Hankeessa tuotetaan konkreettisia lainsäädännön kehittämisvaihtoehtoja ja käytännön toimintamalleja erityisesti yrityksille ja ympäristöhallinnolle. Tähän mennessä on tehty muun muassa uudistunutta ympäristövaikutusten arviointi -lainsäädäntöä koskevaa tutkimusta. Tutkimuksen keskeisiä tuloksia on tuotu esiin käsikirjassa "[YVA-oikeus](#)", erityisesti kansalaisille suunnatussa kuvitetussa [YVA-oppaassa](#), asiantuntijaselvityksissä ja julkisessa keskustelussa, esim. [Edilex-lakikanavan vierashuonekirjoituksessa](#).

Hanke on antanut oikeudellista asiantuntija-apua yhteistyökumppaneilleen Sodankylässä (muistio kunnalle ja alustukset sidosryhmille). Yhteistyön tavoitteena on ollut kuntatasoisen kaivosohjelman merkityksen sekä sopimusperustaisen yhteistyön mahdollisuuksien ja rajoitteiden tunnistaminen erilaisten intressien yhteensovittamiseksi kaivoskunnassa. Asiantuntijatukea on annettu myös Kuusamon kaivoshankkeen yhteydessä sekä Heinävedellä ja Leppävirralla, jossa laaja-alainen kriittinen keskustelu on käynnistynyt ennen kaivoshankkeen YVA:n vireilletuloa.

Tutkimusperustaisia suosituksia lainvalmisteluun ja lain soveltajille sekä viranomaisten ohjeiden laatimiseen

Ympäristövaikutusten arviointi -lainsäädäntöä koskevassa tutkimuksessa tunnistettiin, miltä osin YVA-lainsäädännön uudistus jäi ympäristömenettelyjen yhdentämistavoitteen näkökulmasta kesken. Tutkimuksen avulla saatiin myös avattua vaikutusten (osallistavan) seurannan kehittämisen tarvetta. Tuloksia on hyödynnetty lainvalmistelussa ja ympäristöhallinnon ohjeistusten laadinnassa. Ne voidaan ottaa huomioon edelleen tulevassa lainvalmistelussa ja seurannan osalta arviointikäytännöissä.

Hankeessa tehtyä kaivoslaki- ja kaavoitus-oikeustutkimusta on hyödynnetty erityisesti kaivossektorin sääntelyn toimivuuden arvioinnissa. Tutkimustietoa on välitetty eduskunnan valiokunnille (lausunnot

hallituksen esityksestä kaivoslain muuttamiseksi), eduskuntaryhmille kirjallisina vastauksina, kaivospoliittisten linjausten ja ohjelmien kommentointina sekä tapaamalla eduskuntaryhmien edustajia (kansanedustajia ja heidän avustajiaan). Lisäksi tutkimusta on tältä osin hyödynnetty myös kunnissa, jonne on kaivoksia suunnitteilla (erityisesti Kuusamo, Sodankylä, Heinävesi ja Leppävirta).

Yhteiskunnallista vaikuttavuuden edistämiseksi tehdyt lausunnot eduskunnan talous- ja ympäristövaliokunnille (hallituksen esitys kaivoslain muuttamiseksi), vastaus SDP:n eduskuntaryhmälle, suositukset kaikille eduskuntaryhmille (viisi teesiä kaivoslain toimivuuden kehittämiseksi) sekä muistio Kuusamon kaupungille ovat saatavilla osoitteessa:

<http://www.collaboration.fi/ratkaisut/julkaisut/>

Esitykset Heinäveden kuntapäättäjäille ja yleisölle: <http://heinavesi.fi/kaivoshanke>

Kohti tavoiteltua vaikuttavuutta – saavutukset tähän mennessä

Hankkeessa on tunnistettu yhteistoiminnallisen seurannan kannalta olennainen sääntelyaukko nykyainsäädännössä. Kyse on osin siitä, ettei voimassa olevaa Euroopan unionin oikeutta ole pantu täytäntöön. Tämä luo erityisen perusteen lainsäädännön kehittämiseksi tältä osin.

YVA-lainsäädännön keskeisin sujuvoittamismahdollisuus olisi ollut YVA:n ja luvituksen selostusvaiheen yhdentäminen. Siinä tavoiteltua vaikuttavuutta ei saavutettu eikä sen toteutuminen ole lähitulevaisuudessa näköpiirissä.

Sodankylän sopimusperustaisen yhteistyön kehittäminen on alkuvaiheessa. Hanke osallistuu aktiivisesti yhteistyöprosessiin ja tuottaa muun muassa tietoa Sodankylän sidosryhmille lakisääteisistä vaikuttamismahdollisuuksista. Hanke varautuu myös neuvottelujen kehittymiseen siten, ettei tapauksessa tehdä oikeudellisesti velvoittavia sopimuksia, vaan yhteistyö toteutuu muulla tavoin. Tapauksessa pyritään tunnistamaan Suomeen ja Sodankylän kontekstiin parhaiten soveltuvia toimintatapoja, jotka voivat olla luonteeltaan ei-oikeudellisia.

Vaikuttavuuden saavuttamiseksi tehty tutkimustyö

Jalava, Kimmo (2018). Kuvitettu YVA-opas. <http://www.yvary.fi/yva-opas/>

Määttä, Tapio & Pölönen, Ismo (2018). Ping pong -tulkintatilanteet ympäristöoikeudessa - esimerkkinä yleiskaavoituksen ja kaivosluvituksen ristiinkytkennät. Juhlajulkaisu Matti Ilmari Niemi. Joensuu, 2018.

Pölönen, Ismo & Perho, Juha (2018). YVA-oikeus – Uudistunut ympäristövaikutusten arviointimenettely. Keuruu.

<https://www.editapublishing.fi/lakitieto/tuote/yva-oikeus-uudistunut-ymparistovaikutusten-arviointimenettely>

Vierashuoneessa professori Ismo Pölönen: Uudistuva YVA-lainsäädäntö – sujuvoittuuko ympäristövaikutusten arviointimenettely? Edilex.fi 21.2.2018 <https://www.edilex.fi/uutiset/55208>